

szárnyára vette a hír és vitte mindenfelé az országba, sőt a Nemzeti Színház igazgatói irodájában is felfigyeltek rá.

És mivel érte el Pethes Imre ezt a rendkívüli nagy hatást? A lehető legegyszerűbb külső kifejezési eszközökkel, de — belül — a legnagyobb átéléssel. Abban az időben a szerelmes színészek a szép hang és a szavalás zenéjének varázsa alatt állottak. És ezt kívánta tőlük a közönség is. Pethes Imrének azonban nem volt szép hangja, nem is szavalt, hanem beszélt, még pedig úgy, ahogy hősenek lelkiállapota és adott helyzete megkívánta. Nem játék volt az, amit ő produkált, hanem a teljes átélés, a tökéletes beolvadás a szerepbe.

Cyrano rendkívüli sikere következtében egyszerre két előkelő fővárosi színház tett szerződötési ajánlatot Pethes Imrének: a Vigszínház és a Nemzeti Színház. Pethes ekkor már családos ember volt, tehát az anyagilag csábítóbb Vigszínház ajánlatát fogadta el, de mindenki érezte, hogy ez csak átmeneti állomása lesz a kiváló művésznek. A Vigszínháznál két nagyobb szerepet játszott: »Kurucz Feja Dávid«-ot és a »Dadá«-ban a félkezű embert. Mindkét alakítása méltó volt bensőséges Cyrano-jához. »Kurucz Feja Dávid«-ban keserűen tüzes magyar lélek volt s történeti levegőt hozott magával, a »Dada« istenfélő embe-
rben csupa áhítatos meleg szív.

Pethes Imre 1903-ban szerződött a Nemzeti Színházhoz. Voltak akkor is — színészek pedig —, akik azt mondták róla, hogy ott nem lesz első hegedűs, de az »Egyenlőség«-ben elért váratlan nagy sikere teljesen leszerelte az aggodókat. Pethes a maga egyszerű, de nemes patinájú művészetével nemcsak hogy nagyszerűen bele tudott illeszkedni a Nemzeti Színház művészi együttesébe, hanem annak egyik kimagasló vezéralakja lett.

Művésze volt a szónak s a mimikának egyaránt. Voltak szerepei, ahol egyetlen mozdulattal vagy csak pusztán megjelenésével is többet fejezett ki, mint hosszú dikcióban az átlagszínész. E tekintetben elég az »Örvény« járásbírójára, a »Hazarjáró lélek« első felvonására; s a »Süt a nap« tiszteletére utalnunk.

Egyéniségében volt varázserő, amely nemcsak a közönségre hatott, hanem kü-

lönösen fiatalabb pályatársaira is s így működése a fiatal generáció fejlődésére is jótékony hatással volt. E varázserő hatását kitünően érvényesítette a Színművészeti Akadémia tanszékében is, melyet 1919-től kezdve haláláig töltött be. Tanítványai rajongtak érte, mert nemcsak a szigorú tanárt látták benne, hanem a jólelkű, gondos és érdekeiket mindig a szívén viselő atyai barátjukat is, aki még anyagi áldozatokkal is igyekezett egy-egy szegényebb növendéke sorsán enyhíteni.

Jó ember volt. És éppen olyan apostoliasan egyszerű, mint a művésze. Szerette embertársait és rajongott a színpadért. A színpad és a család. Ez a kettő volt a legkedvesebb neki. Ezekért élt. Őt is szerette mindenki, még a rendezői székben is, ahol a fegyelmetartást mindig összhangba tudta hozni az emberséges bánásmóddal.

Kiváló érdemeinek elismerésül 1923. ápr. 21-én kinevezték a Nemzeti Színház örökös tagjának s a zárkózott életű művészt olyan őszinte szívből fakadó ünneplésben részesítették, amelyet ritkán látott a Nemzeti Színház színpada. Ugyancsak ilyen meleg ünneplésben részesült 1921. nov. 14-én, amikor a Nemzeti Színház színpadán századszor játszotta Cyránót.

Egyik kiváló sajátága volt, hogy nem voltak benne »star«-beli hajlandóságok. Eljátszotta ő a legkisebb szerepet is és abban is érezettni tudta igazi nagyságát. A szerep lényegét mindig meglátta és éreztette, anélkül, hogy az az átélés rovására esett volna. Pepecselni, részlet-rajzokba beleveszni nem tudott, nem szeretett. Nagy vonalú volt. A külsőségekkel sem sokat vesződött. A lélek, az volt nála a fő. Azt kereste, azt mutatta mindig, drámában éppen úgy, mint a vígjátékban.

Sokoldalú egyéniség volt. Sokféle szín és sok színvegyület jellemezte. A nagy szenvedélyek ábrázolása mellett kitünő érzéke volt a humor iránt is, amiről különösen Szép Ernő »Egyszeri királyfi«-jában tett bizonyosságot »az öreg halál« tökéletes eljátszásával. Kitünő szerepei közül említjük meg Hamlet-et, Bánk-ot, Gregers-et (a »Vadkacsák«-ból), Petruchió-t (a »Makrancos hölgy«-ből), Benedek-et (a »Sok hűhó semmiért«-ből), Wasziljevics Fedor-t (az »Élő holttest«-ből) stb. stb.